

Hemşirelik Mesleksel Beceri Eğitiminde Bir Model Uygulaması[©]

Samiye METE* Nurcan UYSAL**

Özet

Öğrencinin teoriyle uygulamayı birleştirmesine katkı sağlayan mesleksel beceri laboratuvarında psikomotor eğitim sürecinin iyi yapılandırılması önemlidir. Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu'nda mesleksel beceri uygulamaları sonrasında öğretim elemanları ve öğrencilerden 2007 yılı sonunda geri bildirim alındı. Geribildirimlere göre, laboratuvarında psikomotor beceri eğitiminin ağırlıklı olarak beceriye odaklı yapıldığı, öğrencinin problem çözme becerisini kullanmadığı, laboratuvarında öğrendiği becerileri uygulama ortamına taşıyamadığı saptandı. Geribildirimler sonucunda mesleksel beceri laboratuvarının yeniden yapılandırılmasına karar verildi.

Her becerinin özelliğine göre farklı eğitim yöntemleri belirlendi. Her beceri için yönlendiricilere çalışma yönergesi hazırlandı. Öğretim elemanlarıyla laboratuvar çalışmasından iki hafta önce bilgilendirme toplantısı yapıldı. Çalışma sonunda öğrenci ve öğretim elemanlarından alınan geribildirimlerde öğrenciler; yeniden yapılandırılan laboratuvar uygulamasının öğrenmede kalıcılık sağladığı, öğretim elemanları, beceri eğitiminin senaryolarla yapılmasının öğrencilerde merak uyandırdığı ancak gerekçelerin tartışılmasının yeterli yapılamadığını ifade ettiler.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, Mesleksel Beceri Laboratuvarı, Beceri Eğitimi.

Implementation of an Education Model for Nursing Skills Development

Psychomotor education in nursing skills laboratories, should be well constructed. At Dokuz Eylül University of School of Nursing, the faculties and the students are requested to give feedbacks about nursing skills laboratory at 2007. They said that the students didn't use problem solving skills and didn't use their skills in practice. Depending on these feedbacks, we decided to reconstruct the nursing skills laboratory.

Educational tools appropriate for each skill were determined. The tutors were provided with work guidelines. Two weeks before laboratory study, faculties invited to a meeting to offer information about the issue. At the end of the study, they were asked to feedbacks. The students noted that the laboratory practice enabled them to record newly learned things in the long-term memory. The faculties noted that using scenarios in skills development rekindled interest among students, but that reasons weren't discussed thoroughly.

Key Words: Nursing, Nursing Skill Laboratory, Skill Education.

[©] * Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği AD. ** Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Hemşirelik Esasları AD. İnciraltı/İzmir, Tel: 0232 4124772, nurcan.uysal@deu.edu.tr, Bu çalışma; 22-25 Ekim 2008 tarihleri arasında Kapadokya/Nevşehir'de düzenlenen VI. Ulusal Hemşirelik Eğitimi Kongresinde poster bildiri olarak sunulmuştur.

GİRİŞ

Hemşirelik eğitimi bilişsel, duyuşsal ve psikomotor öğrenme alanlarını kapsayan bir eğitim sistemidir (Morgan, 2006; Goldsmith, Stewart ve Ferguson, 2006). Bilişsel alan düşünceye dayalı eğitsel hedeflerin sınıflanması, duyuşsal alan insanın duygularını içeren davranışları, psikomotor alan duyu organları, zihin ve kasların birlikte çalışması sonucu ortaya çıkan davranışları içerir (Moore, 2000).

Psikomotor beceri; bir işin yapılması sırasında kullanılan, bilinçli zihinsel etkinliğin yönlendirdiği koordineli kas etkinlikleridir. Bilinçli bir zihinsel etkinlik için öğrencinin karşı karşıya kaldığı problemi nasıl çözmesi gerektiğini merak etmesi, öğrenmesi ve uygulaması gerekir. Hemşirelik eğitiminde psikomotor becerilerin öğrenildiği yer mesleki beceri laboratuvarıdır (Bradley ve Postlethwaite, 2003; Jeffries, Rew ve Cramer, 2002). Mesleki beceri laboratuvarı (MBL) klinik uygulamaya benzer ortamlar sağlayarak öğrenciyi kliniğe hazırlar. Mesleki beceri laboratuvarı öğrencilerin klinik anksiyetesinin azalmasına, iletişim becerilerinin gelişmesine, teori ile uygulamanın birleştirilmesine yardım eder (Du Boulay ve Medway, 1999; Freeth ve Fry, 2005; Keetsemang ve ark., 2008; Morgan, 2006; Peterson ve Bechtel, 2000). Laboratuvarlar hastaya zarar verme korkusu olmaması nedeniyle öğrenciler açısından güvenli bir ortamdır ve klinik ortamda öğrenci yeterliliğini artırır (Wilford ve Doyle, 2006).

Öğrencinin teori ile uygulamayı birleştirebilmesi ve klinik ortama iyi hazırlanabilmesi için mesleki beceri laboratuvarında psikomotor beceri eğitim sürecinin iyi yapılandırılması gereklidir. Öğrencinin belirlenen hedefler doğrultusunda laboratuvar öğrenme ortamından öğrenmiş olarak çıkması son derece önemlidir. Öğrencinin psikomotor beceriyi öğrenmesinin koşulu uygulama fırsatının çok olması ve geri bildirim almasıdır (Baillie ve Curzio, 2009). Öğrenci psikomotor beceriyi mekanik bir işlem gibi öğrenmek ve yapmak yerine, öğrenme sürecinde eleştirel düşünebilmeli, problem çözme becerisini kullanmalı, kendine güven duyarak beceriyi yapar duruma gelmelidir.

Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu'nda (DEÜHYO) 1999-2000 yılından itibaren Probleme Dayalı Öğretim (PDÖ) yöntemiyle eğitim verilmektedir. Probleme Dayalı Öğretim, bir problemi anlama ve çözmeye yönelik çalışma sonucunda oluşan öğrenmedir (Rideout, 2000). Bu yöntemde, gerçek yaşamda yer alan sorunlardan yola çıkarak sorunları tanımak, sorunların önemini farkında olmak, sorunların nedenlerini anlamak, çözüme ulaştırmak ve olası sorunları önceden giderme yoluyla öğrenme sağlanması amaçlanmaktadır. Bu eğitim yönteminde teori, klinik uygulama ve laboratuvar çalışmaları entegre bir biçimde yürütülmektedir. Dokuz Eylül Üniversitesi müfredatında her modülün senaryosu insan, sağlık, çevre ve hemşirelikle ilgili kavramları kapsayacak şekilde hazırlanır. Psikomotor beceriyle ilgili öğrenme konuları hemşirelik kavramının alt konularından biri olarak yer almaktadır. Öğrenciler modülün öğrenme konuları ile birlikte psikomotor beceri konusunu da araştırarak oturumlarda tartışmaktadır. Oturum sonunda öğrencilere psikomotor beceri listesi verilmekte ve laboratuvara çalışarak gelmeleri beklenmektedir.

Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu'nda 2006-2007 öğretim yılına kadar mesleki beceri laboratuvar çalışmaları birçok değişimden geçerek sürdürülmüştür. Öğrenci ve öğretim elemanlarından alınan geri-

bildirimler sonucunda mesleki beceri laboratuvarının yeniden yapılandırılmasına karar verilmiştir.

Yeniden yapılandırma çalışmaları:

1. Yürütülmekte olan mesleki beceri laboratuvarının değerlendirilmesi.
2. Sorunların çözümlerine yönelik yeni bir model oluşturma.
3. Modele özgü hazırlık: Eğitim materyali, eğitim ortamı ve eğiticinin hazırlığı.
4. Uygulama ve değerlendirme.
5. Geribildirim aşamalarından oluşmaktadır.

Makalede yeniden yapılandırılmış olan mesleki beceri laboratuvarı çalışmaları tanıtılırken "İntravenöz Kateter Takma ve Sıvı Tedavisi Uygulama" beceri laboratuvarı örnek olarak kullanılmıştır.

1. Yürütülmekte Olan Mesleki Beceri Laboratuvarının Değerlendirilmesi

Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu'nda 2006-2007 öğretim yılına kadar mesleki beceri laboratuvar çalışmaları birçok değişimden geçerek sürdürülmüştür. Bu zaman süreci içinde laboratuvar çalışmalarında beceri listeleri kullanılmış ve her bir beceri için laboratuvarda 3-4 saat süre ayrılmıştır. Laboratuvarda bir öğretim elemanı beceriyi yaparak öğrencilere göstermiş, öğrenciler 6-10 kişilik küçük gruplara ayrılarak bir öğretim elemanı rehberliğinde beceriyi yapar duruma gelinceye kadar tekrarlamışlardır. Çalışma sonunda öğretim elemanı ve akran tarafından öğrencinin beceriyi uygulama performansı beceri listeleri kullanılarak değerlendirilmiştir. Öğrenciler beceriyi eksiksiz uyguladıktan sonra geribildirim formu doldurarak laboratuardan ayrılmışlardır. Bu uygulamaya ilişkin her dönem sonunda geribildirimler alınmış ve değerlendirilmiştir. Alınan geribildirimler sonucunda belirlenen sorunlar şunlardır:

- ✓ Mesleki beceri laboratuvarında psikomotor beceri eğitimi beceriye odaklı uygulandığından, öğrenci ve öğretim elemanı için teknik bir uygulama olarak görülme başlanması,
- ✓ Öğrencinin laboratuvar çalışmasındaki uygulama motivasyonunun düşük olması,
- ✓ Öğrenme ortamının eğlenceli, zevkli olmaması, sıkıcı bulunması,
- ✓ Öğrencinin beceriyle ilgili olarak, klinik ortamlarda karşılaşabileceği sorunları yeterince fark edip çözüm önerileri üretmemesi,
- ✓ Laboratuvarda öğrendiği becerileri uygulama ortamına taşımada güçlük yaşamasıdır.

Öğrencilerden alınan bu geribildirimlerin PDÖ müfredatı ilkeleri ile uyumadığı belirlenmiştir. Probleme dayalı öğrenim modelinde öğrencinin sorun çözme, kritik düşünme becerilerini geliştirebilmek için, öğrenci motivasyonunun yüksek olması gerekmektedir. Mesleki beceri laboratuvarındaki bu sorunları çözmeyi amaçlayan yeni bir model oluşturmaya karar verilmiştir.

2. Mesleki Beceri Laboratuvarı İçin Yeni Bir Model Oluşturma

Hemşire öğrencilerin MBL çalışması sırasında **motivasyonunu, kritik düşünme ve problem çözme becerilerini** arttırmaya yönelik olarak laboratuvar çalışmalarında senaryolar ile çalışılmasına karar verilmiştir. Bu senaryolar psikomotor beceri odaklı olarak öğrencinin klinik uygulama sırasında en sık rastladıkları sorunları içermektedir.

Öğrencinin **MBL'da motivasyonunu, istekli çalışmasını arttırma ve teknik bir işi sürekli tekrar eder duygusunu uzaklaştırmak** amacıyla her bir beceriye özgü olarak farklı eğitim yöntemleri kullanılmasına karar verilmiştir. Örneğin; Dr istemi ilaç kartı çıkarma laboratuvarında öğrencilerin her birine farklı istem formları verilerek hemşire gözlem formunu doldurmaları ve ilaç kartı çıkarmaları istenmiştir. Daha sonra önce öğrenci sonra yönlendiricinin bu formları ve ilaç kartlarını değerlendirmesi istenmiştir. İlaç tedavisi uygulama laboratuvarında ise rol-play yönteminden yararlanılarak, tedaviyi reddeden bir hasta senaryosu yardımıyla öğrencinin hem ilaç tedavisi uygulaması hem de böyle bir durum karşısında sorunu nasıl çözmesi gerektiğini deneyimlemesi amaçlanmıştır.

Öğrencinin **psikomotor becerinin ilkelerini ve her bir ilkenin altında yatan gerekçeyi öğrenmesi** amacıyla beceri listelerine gerekçeler kısmı eklenmiştir. Beceri listeleri öğretim elemanları tarafından hazırlanmış ve öğrencinin bu becerideki her bir aşamayı neden yaptığını öğrenmesi ve bu gerekçeleri formdaki boş bırakılan kısma yazarak laboratuvara gelmesi istenmiştir. Böylece öğrencilerin nedeninin düşünmeden uygulama yapmasından uzaklaşmaları, PDÖ ilkelerinden sorgulama, kritik düşünme ve problem çözme ilkelerini kullanmaları beklenmiştir.

Bir başka önemli olumsuz geribildirim küçük gruplarda yapılan beceri eğitimi sırasında **yönlendiriciler ve gruplar arasında farklılık olmasıydı**. Bu sorunu çözmek amacıyla MBL öğretim elemanı rehberi oluşturulmuştur. Bu rehber doğrultusunda da eğitici hazırlığı yapılmıştır.

3. Modele Özgü Hazırlık

Eğitim Materyali Hazırlığı

Eğitim materyali hazırlanırken, her bir becerinin özelliği göz önüne alınarak eğitim yöntemine ve buna bağlı olarak eğitim materyaline karar verildi. Mesleki beceri laboratuvar çalışmalarında eğitim materyali olarak uygulama yönergesi, beceriye ilişkin senaryolar ve beceri listeleri kullanılmıştır. İntravenöz (IV) Kateter Takma ve Sıvı Tedavisi Uygulama becerisi için hazırlanan uygulama yönergesi Ek 1'de verilmiştir. Yönerge üç bölüme ayrılmıştır. Birinci bölümde laboratuvar çalışmasının amaçları, ikinci bölümde çalışma gruplarındaki öğrenci sayısı, üçüncü bölümde beceri eğitim çalışmasının adım adım ilerleyişi sunulmaktadır. Çalışmanın her aşaması için tahmini süreler belirlenmiş ve bu sürelerin yanına boşluk bırakılarak çalışma sonunda yönlendiricinin harcanan gerçek süreleri yazmaları istenmiştir. Çalışma yönergesi hazırlamadaki amaç; laboratuvardaki küçük grup çalışmalarında standardizasyonu sağlamak ve öğrencilerin gruplar arası farklılıklar olduğuna dair geribildirimlerini en aza indirmektir.

İntravenöz Kateter Takma ve Sıvı Tedavisi Uygulama becerisine ilişkin sorunları içeren senaryolardan ikisi Ek 2'de verilmiştir. Hazırlanan senaryolar klinik ortamlarda öğrencinin sıklıkla karşılaşabileceği sorunları içermektedir. Laboratuvarında öğrencilerden beklenen hem psikomotor beceriyi yapar durumuna gelmesi hem de senaryoda verilen sorunları çözmeleridir.

İntravenöz Kateter Takma ve Sıvı Tedavisi Uygulama beceri listesinin bir bölümü Ek 2'de verilmiştir. Psikomotor beceri listelerine gerekçeler ve dikkat edilecek noktalar bölümü eklenmiştir. Gerekçeler bölümünü ekle-

medeki amaç; öğrencilerin, beceri listelerini laboratuvar çalışmasına gelmeden önce okuması, beceri adımlarının gerekçelerini araştırarak yazması ve laboratuvara teorik olarak hazır gelmeleridir. Ayrıca öğrencilerin hazır oluşunu arttırmak amacıyla birçok beceri için bilgisayar laboratuvarındaki bilgisayarlara videolar yüklenmiş ve öğrencilerin laboratuvara gelmeden önce izlemeleri istenmiştir.

Eğitici ve Eğitim Ortamı Hazırlığı

Hazırlanan çalışma yönergeleri laboratuvar çalışmasından iki hafta önce öğretim elemanlarına dağıtılmıştır. Çalışmadan bir hafta önce toplantı yapılarak çalışma hakkında öğretim elemanları bilgilendirilmiştir. Öğrencilerin beceriyi ilk kez deneme aşamasında cesaretlendirilmesi ve desteklenmesi gerektiği vurgulanmıştır. Klinikten örnekler verilerek öğrencinin dikkatinin çekilmesi, öğrencilerin varsa kendi deneyimlerini paylaşmalarına izin verilmesi gerektiği belirtilmiştir. Öğretim elemanlarından gelen öneriler doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Laboratuvar sorumlusu, çalışmaya katılan öğretim elemanları ile birlikte laboratuvar çalışmasından bir gün önce laboratuvar ortamı ve araç gereç hazırlığı yapılmıştır.

4. Uygulama ve Değerlendirme

Mesleki beceri laboratuvar çalışması her bir beceri için ortalama dört saat süreyle yapılmıştır. Her grup bir öğretim elemanı rehberliğinde çalışmayı yürütmüştür. Uygulama aşaması, hazırlanan çalışma yönergesi (Ek 1) ve senaryolar (Ek 2) kullanılarak yürütülmüştür. Çalışma ortamının eğlenceli, ilgi çekici ve öğrencinin aktif katılımını arttırmak için senaryolar öğrenciler tarafından rol-play yapılarak canlandırılmıştır. Öğrencilerin beceri adımlarını eksiksiz yapar duruma gelinceye kadar çalışmalarını sağlanarak beceriyi rahatlıkla yapar duruma gelmeleri hedeflenmiştir. Öğrencilerin kendilerini rahat ve güvenli hissederek hazır olduklarını ifade ettiklerinde değerlendirmeye geçilmiştir. Değerlendirme, beceri listesinde (Ek 3) yer alan değerlendirme bölümü kullanılarak öğrenci her basamağı uyguladığında; yaptı (2 puan), eksik yaptı (1 puan), yapmadı (0 puan) işaretlenerek yapılmıştır. Değerlendirme öğretim elemanı ve akran tarafından aynı anda yapılmıştır. Değerlendirme sonucunda öğrenci beceriyi eksik ya da hatalı uyguladı ise tekrar yapması için fırsat verilmiştir.

5. Geri Bildirim

Laboratuvar çalışmasının sonunda hem öğrenciler hem öğretim elemanlarından Mesleki Beceri Geribildirim Formu (Ek 4) kullanılarak yazılı geribildirim ve ayrıca sözel geribildirim (Tablo 1) alınmıştır. Geribildirim formu 11 maddeden oluşan beşli likert tipi (0=Çok yetersiz 4=Çok iyi) formdur. Çalışma sonrasında laboratuvar sorumlusu, çalışmayı yürüten yönlendiriciler ile toplantı yaparak bir sonraki yıl için önerileri değerlendirmiştir.

Uygulanan yeni modele göre yapılan laboratuvar çalışmalarının sonunda alınan sözel geribildirimlerde öğrenci ve öğretim elemanları laboratuvar çalışmalarının eğlenceli, öğrenmeyi kalıcı kılan ve problem çözme becerisini arttırır özellikle olduğunu belirtmişlerdir. Mesleki Beceri Geribildirim Formu kullanılarak alınan yazılı geribildirimler sonucunda, laboratuvar puan ortalamaları öğrenci-öğretim elemanı sıralamasına göre; istem alma ve oral lokal ilaç uygulama 3.75-3.40, vücut mekanikleri ve koruyucu pozisyonlar 3.85-3.22, intravenöz, intramusküler ve subkütan enjeksiyon 3.86-3.72, intravenöz sıvı tedavisi ve aldığı çıkardı takibi 3.89-3.52 olarak değerlendirilmiştir (Mete ve Uysal, 2008).

Tablo 1. Öğrenci ve Öğretim Elemanlarının Sözel Geribildirimleri

	2006-2007 Öğretim Yılı		2007-2008 Öğretim Yılı	
	OLUMLU	OLUMSUZ	OLUMLU	OLUMSUZ
ÖĞRENCİ	• Kullandığımız araç gereçler uygundu. • Gruptaki sayımız iyiydi. • Sınavda hocaların tutumları olumluydu.	• Hocalar farklı tekniklerle bize beceriyi öğretiyorlar, kafamız karışıyor. • Her hoca beceriye gereken önemi vermiyor, bazıları yüzeysel geçiyor • Hocaların olumsuz tavırlarından dolayı gerginlik ve stres yaşıyoruz. • Hocalar laboratuvarda farklı zaman harcıyorlar, bazı gruplar erken çıkıyor, bazı gruplar ise geç. • Maketler ve malzeme yetersizdi.	• Senaryolar öğrenmede yardımcı ve akılda kalıcılık sağlıyor. • Laboratuvar çalışmaları eğlenceli geçti. • Rol play yapılması öğrenmemizi kolaylaştırdı. • Klinikte karşılaşabileceğimiz sorunları gördük, öğrenmemizi kolaylaştırdı. • Çalışma sürelerimiz yeterliydi. • Eğitim rehberlerini okuduğumda anlamıyorum ancak laboratuvarda yapınca kolay olduğunu anlıyorum.	• Gerekleler iyi tartışılmadı. • Yönlendiriciler gerekçelerle ilgili bilgi vererek öğrenmemize katkı verebilirlerdi. • Laboratuvarda gerekçelerin öğrenilmesi yetersizdi. • Kaynakların ingilizce olması hazırlanmamızı olumsuz etkiliyor
ÖĞRETİM ELEMANI	• Çalışma süreleri bir çok laboratuvar için yeterliydi. • Gruplardaki öğrenci sayısı iyi planlanmış. • Kullanılan malzemeler yeterliydi.	• Öğrenciler beceri listelerini okumadan laboratuvara geliyorlar. • Öğrenciler laboratuvarda sıkılıyor ve bir an önce ayrılmak istiyor. Bu durumdan biz de olumsuz etkileniyoruz. • Bazı laboratuvar çalışmalarının süresi yeterli değil, yeniden planlama yapılmalı.	• Beceri eğitiminin senaryolarla yapılması öğrencilerin ilgisini çekti, merak uyandırdı. • Öğrenciler sıkılmadı, çalışmalar zevkli geçti. • Zamanın nasıl geçtiğini anlamadık. • Planlanan çalışma süreleri uygundu. • Çalışma planının adım adım yazılması gruplar arasında farklılıkları azalttı.	• Öğrencilerin çoğunluğu beceri adımlarının gerekçelerini yazmadan geldiler. Bu nedenle gerekçelerin tartışılması yeterli yapılamadı. • Öğrencilerin bazıları rol playlerde görev almak istemiyor, biz seçiyoruz. • Öğrenciler bizden gerekçeler için bilgi talep ettiler. • Tartışılmayan gerekçeler yeniden öğrenme konusu olarak belirlendi.

Sonuç ve Öneriler

Öğrencilerin, mesleki beceri laboratuvarında psikomotor beceriyi öğrenirken eleştirel düşünebilme, problem çözme, karar verme ve klinik ortamla ilişkilendirebilme becerilerini geliştirmek amacıyla yeniden yapılandırılmış olan laboratuvar öğrenme sürecinin öğrenci ve öğretim elemanları tarafından olumlu karşılandığı alınan sözel geribildirimlerden anlaşılmaktadır. Ayrıca laboratuvar ortamının eğlenceli bulunması, öğrencinin laboratuvarda sıkılmadan beceriyi öğrenmesi olumlu bir sonuçtur. 2006-2007 öğretim yılı öğrenci geribildirimleri incelendiğinde, öğrencilerin sorun olarak belirttiği öğretim elemanlarının olumsuz tutumu ve çalışma grupları arasındaki farklılıkların 2007-2008 öğretim dönemi laboratuvar çalışmalarında yaşanmadığı belirlenmiştir. Ancak her iki öğretim döneminde de öğrencilerin laboratuvara yeterince hazırlık yaparak gelmediği anlaşılmaktadır.

Alınan geribildirimler doğrultusunda öğrencilerin laboratuvar çalışmalarına hazırlıklı gelmelerini sağlamak, gerekçelerin araştırılması, yazılması ve tartışılmasını motive edecek yeni yöntemler geliştirilmesinin gerekli olduğu belirlenmiştir.

Kaynaklar

- Baillie, L., & Curzio, J. (2009). A survey of first year student nurses' experiences of learning blood pressure measurement. *Nurse Education in Practice*, 9, 61-71.
- Bradley, P., & Postlethwaite, K. (2003). Setting up a clinical skills learning facility. *Medical Education*, 37, Supplement 1, 6-13.
- Du Boulay, C., & Medway, C. (1999). The clinical skills resource: a review of current practice. *Medical Education*, 33, 185-191.
- Freeth, D., & Fry, H. (2005). Nursing students' and tutors' perceptions of learning and teaching in a clinical skills centre. *Nurse Education Today*, 25, 272-282.
- Goldsmith, M., Stewart, L., & Ferguson, L. (2006). Peer learning partnership: An innovative strategy to enhance skill acquisition in nursing students. *Nurse Education Today*, 26, 123-130.
- Jeffries, P. R., Rew, S., & Cramer, J. (2002). A comparison of student centered versus traditional methods of teaching basic nursing skill in a learning laboratory. *Nursing Education Perspectives*, 23, 14-19.
- Keetsemang, S., Mugarurwa, J., Shahidi, T., Maputhege, M., Chipps, J., & Brysiewicz, P. (2008). Student

- evaluation of a clinical self-study laboratory. *Nurse Education in Practice*, 8, 359–367.
- Mete, S., & Uysal, N. (2008). Evaluation of psychomotor skills training at problem based learning in nursing skill laboratory. 7th European Conference of Nurse Educators Abstract Book. Plovdiv-Bulgaria, 9-10 October, 57-58.
- Moore, K. D. (2000). *Öğretim Becerileri*. (Çeviren Nizamettin Kaya, Editör E. Altıntaş). (ss. 55-57). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Morgan, R. (2006). Using clinical skills laboratories to promote theory–practice integration during first practice placement: an Irish perspective. *Journal of Clinical Nursing*, 15, 155–161.
- Peterson, M. J., & Bechtel, G. A. (2000). Combining the arts: an applied critical thinking approach in the skills laboratory. *Nursing Connections*, 13 (2), 43-49.
- Rideout, E. (2001). *Transforming nursing education through problem-based learning*. (pp. 22). London: Jones & Bartlett Publishers.
- Wilford, A., & Doyle, T. J. (2006). Integrating simulation training into the nursing curriculum. *British Journal of Nursing*, 15 (11), 604–607.

Ek 1. IV Kateter Takma ve Sıvı Tedavisi Uygulama Çalışma Yönergesi**IV KATETER TAKMA VE SIVI TEDAVİSİ UYGULAMA****BÖLÜM 1 : Amaçlar**

- Öğrencinin hastaya intravenöz damar yolu açabilmesi.
- Sıvı tedavisi başlatabilme ve sürdürebilmesi.
- Sıvı izlem ve aldığı çıkardığı takibi yapabilmesi
- IV kateter bakımı uygulayabilmesi
- IV sıvı tedavisiyle ilgili komplikasyonları tanımlayabilmesi ve girişimde bulunabilmesi

BÖLÜM 2: Yönlendirici/Öğrenci Oranı: 6 / 1

BÖLÜM 3: LABORATUVAR ÇALIŞMA ADIMLARI**A. Malzemelerin Hazırlanması (Planlanan Süre: 40 Dk) * (Uygulanan Süre:.....)**

1. Öğrencilere IV sıvı tedavisi uygulanacak hastayla ilgili ekde verilen senaryoyu dağıtınız.
2. 3 gruptaki öğrencileri toplayarak IV sıvı tedavisi için gerekli olan malzemeleri tanıttınız (5 dk).
3. Öğrencilerin yönlendirmesiyle senaryoya göre gerekli olan malzemeleri hazırlayınız (5 dk).
4. Öğrencileri küçük gruplara ayırınız.
5. Öğrencilerin birlikte karar vererek sıvı setini serum şişesine takmalarını, setin havasını çıkartmayı ve üçlü musluk kullanmayı denemelerini isteyiniz (20 dk).
6. Eğer öğrenciler işlemi doğru yapamazlarsa uygulamayı siz yapınız (5 dk).

B. Vene Girme ve Sıvı Tedavisi Başlatma (Planlanan Süre: 120 Dk) * (Uygulanan Süre:.....)

1. Öğrencilere beceri listesi adımlarına göre IV kateter takma becerisini yaparak gösteriniz (10dk).
2. Her öğrenciye beceriyi tek tek uygulatınız (110 dk).
3. Uygulama sırasında öğrencilerin birbirlerini gözlemlemesini ve yapılan hataları belirlemelerini isteyiniz ve tartışınız.

Çalışmaya Ara Veriniz (20 Dk)

C. Sıvı İzlem Kaydını Yapma (Planlanan Süre: 45 Dk) * (Uygulanan Süre:.....)

1. Sıvı izlem ve hemşire gözlem formunu dağıtınız.
2. Öğrencilerin her birine değişik zaman ve miktarlarda sıvı istemleri vererek saatte gitmesi gereken miktarı hesaplattırınız (20 dk).
3. Sıvı izlem ve hemşire gözlem formuna kayıt yaparak öğrencilere sıvı izlemin nasıl yapıldığını anlatınız (5 dk).
4. Öğrencilere hesaplattığınız saatlik sıvı miktarına göre sıvı izlem çizelgesine 3 saatlik izlemin kaydını yaptırınız (20 dk).

D. Özetleme ve Geribildirim Alma (Planlanan Süre: 15 Dk) * (Uygulanan Süre:.....)

1. Gruba hedefler doğrultusunda öğrendiklerini özet şeklinde tekrar ettiriniz (5 dk).
2. Öğrencilere geribildirim formu doldurtunuz ayrıca sözlü geribildirim alarak not ediniz (10 dk).

Ek 2. IV Sıvı Tedavisi Uygulanacak Hasta Senaryosu

Amaç: * Öğrencinin gerekli malzemeleri hazırlayarak hastaya damar yolu açması.

* IV sıvı takibi ve hastanın aldığı çıkardığı sıvı izlemine yapması.

Senaryo: Genel Cerrahi Servisine batın ameliyatı olmak için yatırılan 45 yaşındaki Fatma Hanım'a doktor 24 saatte %5 Dextroz 1000cc ve %0.9 NaCl 2000 cc sıvı gitmesi istemi vermiştir. Fatma Hanım R₂ diyet alacaktır ve aldığı çıkardığı takibi yapılacaktır.

Hastaya IV damar yolu açarak saatte gitmesi gereken sıvı miktarını hesaplayınız ve 8 saat sonrasında aldığı çıkardığı sıvı miktarını hesaplayınız. Fatma Hanım 8-16 saatleri arasında; 800 cc su, 250 cc meyve suyu, 100 cc süt içmiştir. İdrar miktarı 1500 cc'dir.

IV Sıvı Tedavisine Bağlı Komplikasyon Gelişmiş Olan Hasta Senaryosu

Amaç: * Öğrencinin IV sıvı tedavi komplikasyonları tanımlayabilmesi

* Gelişen komplikasyonlara yönelik uygun hemşirelik girişimlerine karar verebilmesi ve uygulayabilmesi.

Senaryo: Fatma Hanım: "Hemşire hanım serum taktığınız yer çok ağrıyaya başladım", diyerek kolunu hemşireye uzatır. Hemşire, Fatma Hanım'ın damar yolunu kontrol ettiğinde bölgenin kızarıklık ve ödemli olduğunu görür.

Hemşire: "Fatma Hanım damar yolunuzdaki kateteri çıkartıp diğer kolunuzdan yenisini takmam gerekiyor" der.

SORUN VE SORUNA YÖNELİK HİPOTEZLER	HİPOTEZLERİN AÇIKLANMASI	SORUNUN NEDENLERİ	HEMŞİRELİK GİRİŞİMLERİ
Sorun: Hastanın kolunda ağrı, kızarıklık ve şişlik olması.			
Hipotez: 1) Flebit gelişmiş olabilir.	Flebit geliştiğinde bölgede kızarıklık, ağrı yanma, ödem ve sertlik meydana gelir.	Verilen sıvı içindeki maddelerin kimyasal irritasyonu ya da mekanik olarak venin enflamasyona uğramasıyla oluşur.	- IV sıvı tedavisi durdurulur. - Kateter çıkartılır. - Kol elevasyona alınır. - Lokal soğuk kompres uygulanır. - Damar yolu diğer koldan açılır ve sıvı tedavisi sürdürülür.

Ek 3. IV Sıvı Tedavisi Beceri Rehberi

BECERİ ADI	İNTRAVENÖZ SIVI TEDAVİSİ			
HEDEF	Öğrencinin intravenöz sıvı tedavisini yapabilmesi			
GEREKLİ MALZEMELER	* İntravenöz solüsyon * Pamuk * Tek kullanımlık eldiven * Steril tampon	* Sıvı seti * Turnike * Flaster * Kirli kabı	* Sıvı askısı * Flaster * Tedavi muşambası * Alkol/Baticon solüsyonu	* İntravenöz kateter * Doseflow DeziFlow ve Üçlü Musluk * Böbrek küvet
İŞLEM BASAMAKLARI	GEREKÇELER VE DİKKAT EDİLECEK NOKTALAR			DEĞERLENDİRME
				2 * 1 0
1. Ellerinizi yıkayınız.				
...				
15 Sıvı setinin metal kıskaç ya da makarasını açıp sıvı setinin içindeki hava ve hava kabarcıkları tamamen çıkana dek solüsyonun böbrek küvet içine akmasını sağlayınız.	Set içinde kalan hava kabarcıkları damar içine verildiğinde hava embolisine neden olabilir.			
...				
26 Malzemeleri yerine kaldırınız ve ellerinizi yıkayınız.				

- * (2) Yeterli: Basamağın doğru, sırasında ve eksiksiz olarak uygulanması
(1) Geliştirilmesi gerekir: Basamağın eksik ya da sırasında uygulanmaması
(0) Yetersiz: Basamağın hiç uygulanmaması ya da yanlış uygulanması

Ek 4. Mesleksi Beceri Laboratuvarı Geribildirim Formu

DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ	0	1	2 Yeterli	3	4
	Çok Yetersiz	Yetersiz		İyi	Çok İyi
PLANLAMA					
Eğitim rehberlerinin anlaşılabilirliği					
Araç gerecin yeterliliği					
Öğrenci sayısının uygunluğu					
Sürenin yeterliliği					
UYGULAMA					
İlgi/merak uyandırması					
Kendini rahat / güvenli hissetme					
Beceri yapabileme					
ÖĞRENME					
Gerekçe yazmanın katkısı					
Gerekçe ve senaryo tartışmanın katkısı					
Akran katkısı					
Eğitici katkısı					

Not: Laboratuvar çalışmasına yönelik görüş ve önerilerinizi lütfen aşağıya yazınız.